

Gondolatok az *Ami et Amile* térpoétikájáról

A XII.–XIII. századi irodalom meghatározó darabjai – a magyarul történeti vagy geszta-éneknek nevezett *chanson de geste*-ek – szinte egész Európát bejárták. Számptalan nyelven szólaltak meg a középkor énekmondói, hogy ily módon dicsőítsék a nagy európai uralkodók korszakát és a kereszténységet. A történeti énekek tematikája mindig a kor politikai és vallási tendenciájához kapcsolódik: hősi cselekedetek kerülnek a középpontba, melyekre a hűbérurak vagy a pogányság elleni harcok alkalmával kerül sor, mely harcok során a vallási identitás is mindig fontos szerephez jut. A középkori szerzők többnyire követték ezt az új műfajt teremtő eszmeiséget. Ugyanakkor a politika és a vallás mellett a *trouvère-jongleur*ök a népi eredetű hagyományokra is építkeztek egy-egy mű megvalósításakor.

Az *Ami et Amile*¹ című geszta-ének névtelen szerzője ugyan hű maradt a történeti ének műfaji jellemzőihez, mégis egy különös, mondhatni sajátos térbe vezeti el olvasóját. Az ének egy testvérpár egymásra találásáról szól, a jó és a rossz folyamatos küzdelméről: arról, hogy miként kerekedik felül a testvéri szeretet az önszereteten, és hogyan, milyen áldozatokat hozva juthat el az egyén, – amely számára, a szeretet nagyságából eredően nem is áldozat – a teljes önfeláldozásig, a szentségig. Mindez Nagy Károly udvarában – egy, az éppen megerősödő keresztény hit által áthatott évszázadban – zajlik, ahol a lovagi erények éppoly fontos szerepet töltenek be az identitáskeresésben, mint az erkölcsi vagy a vallási elhivatottság. A történetet a mély vallásosság ellenére átszövik a fantasztikum és a mítosz elemei, az álmok, az isteni beavatkozások és a szimbolikus motívumok. Az elbeszélés tulajdonképpen nem más, mint az egyén próbatételeinek, külső harcainak és belső küzdelmeinek bemutatása, már-már regényes formába öntött középkori személyiségfejlődés-történet. Az *Ami et Amile* történeti ének központjában nem a történelem áll a feudális harcok visszatérő motívumával: a mesélés célja valójában az egyén vívódásainak leleplezése és döntéseinek elbírálása.

A mű főhősei – Ami és Amile – sok időt töltenek utazással: bizonyos helyszínek nagy jelentőséggel bírnak, ahová többször is visszatérnek, mások kevésbé fontosak és csak érintőlegesen szól róluk a szerző. A helyszínek azonban szorosan összefüggenek életútjuk alakulásával. Chrétien de Troyes Yvainje vagy Lancelotja is állandóan úton van, s mindig egy fiktív helyszínre tér vissza: Arthur király

¹ *Ami et Amile*. Kiadta: Dembowski, P. F. 1987. Paris: Champion. Les Classiques français du Moyen Age sorozat. (Az *Ami et Amile* modern francia fordítása: Blanchard, J., Quereuil, M. 1985. *Ami et Amile*. Paris: Champion.)

udvarába. Halász Katalin egyik tanulmányában² három Chrétien-regényben vizsgálja az utazás, illetve az utazás körülményeinek (szállás, vendéglátás) és szereplőinek helyét a regény szerkezetében. Elemzéséből kirajzolódik, hogy az út során a megállóhelyek többségének kettős a funkciója: nemcsak a kalandot kereső lovagnak van szüksége pihenőre, hanem az olvasónak is alkalmat ad egy kis lélegzetvételle az egymást követő küzdelmek és csodák után. Kiderül az is, hogy ezek olyan helyek, melyek a legtöbbször a lovag további útját és a kaland további alakulását irányítják. Gyakran itt találja magát szembe a lovag a kalanddal, vagy itt rejtőzködnek a konfliktusok és a mű fordulópontjai. A regény szerzője szinte észrevétlenül az elbeszélés csomópontjaivá alakítja a látszólag semmit sem ígérő, nyugodt tereket. Jól tudjuk azonban, hogy Chrétien de Troyes a meseszöveg igazi nagymestere volt, aki minden apró részletre nagy hangsúlyt fektetett, tudatos szerkesztési elvei folyamatosan érzékelhetők. Mindezek alapján és a térpoétika néhány elmélete tükrében megpróbáljuk értelmezni az *Ami et Amile*-ban előforduló terek funkcióját és összefüggést keresünk a történet útjai között. A középkori irodalmi alkotásokban lényeges szerepet kap a motívumok, így a terek részletes leírása. Meg kell világítani, hogy ezek milyen kapcsolatban állnak a szereplőkkel, illetve, hogy milyen hatással vannak a jelentésre, az elbeszélői magatartásra és a befogadóra. Nemcsak a terek vizsgálatáról van tehát szó, hanem funkcióik meghatározásáról is. A térirányok, térformák, helyszínek típusai és észlelési formáik vajon milyen jelentőséggel bírnak egy szerkezeti egységen belül?

A *Rhétorique générale*³ a helyeket, tereket egyszerű informáló elemeknek tekint, melyek közül egyesek kulturális, vagy éppen társadalmi funkcióval is bírhatnak. Jóllehet a norma a semleges tereket részesíti előnyben, mégis gyakran előfordul, hogy a szövegben ellentétes térformákra bukkanunk. Egyfelől azokkal a helyszínekkel találkozhatunk, ahol a cselekvés zajlik, ezek általában zárt terek (*espaces clos*), egy kastély, egy szoba, melynek határai jól érzékelhetők. Másrészt ezekkel szemben helyezkednek el az úgynevezett nyitott terek (*espaces ouverts*), melyek leggyakrabban mezők, rétek formáját öltik az irodalmi leírásokban.

A legtöbb *chanson de geste*-ben a főhős lovag Nagy Károly vagy egyik leszármazottja udvarához tartozik és ide tér vissza kalandjai, egyéni vagy közös küzdelmei után. Ami és Amile is Nagy Károly szolgálatába áll, miután hét évi keresés után egymásra találnek és örök barátságot esküsznek egymásnak. A királyi udvar Párizsban székel, itt, illetve az udvar közelében zajlanak majd a történet forduló- és csúcspontjai. Itt kerül sor Hardé cselszövéseire és ármánykodására, a párbajra Hardé és Ami között, és ezen a helyen lépnek színre a női szereplők is. A mű

² Halász, K. 1977. Éjszakai szállás és vendéglátás Chrétien de Troyes regényeiben. *Filológia Közöny.* Budapest. 1–23.

³ Dubois, J., Edeline, F., Klinkenberg, J.-M., Minguet, P., Pire, F., Trignon, H. *Rhétorique générale par le groupe µ.* Paris: Librairie Larousse. 167.

szerzője tehát nem öntörvényűen választja ezt a helyet a konfliktusok színteréül, hanem az énekmondó *jongleur*ök példáját követve a történet középpontjába helyezi a királyi udvart és magát a királyt, Nagy Károlyt, mint az elbeszélés tulajdonképpeni hitelesítő elemeit. A királyi udvar és a király személyének leírása az elbeszélés különböző részeiben bukkan fel. Noha Nagy Károly uralkodása alatt ritkán tartózkodott Párizsban⁴ a mű szerzője, mégis ebbe a városba összpontosítja az eseményeket: Párizs kiinduló- és végpontot is jelöl. A két társ Párizsba indul, hogy az uralkodó szolgálatába álljon, s majd oda térjen vissza a kihívások teljesítése után.

Huimais orréz de ces douz compaignons,
Com il servirent a Paris a Charlon
Par lor grant compaignie.⁵

A szerző valószínűleg tudatosan folyamodott ehhez a lényeges motívumot érintő ferdítéshez, mert mindig erre a helyszínre kalauzolja vissza a hősöket: „Or en irons a la cort a Paris”⁶

Li cuens Amiles ot ses ostaiges mis,
Puis s'en entra tout droit en son chemin,
Celui qui va de Blaivies a Paris,
Ainz ne fina, si vint en pré flori.⁷

A király székhelye miatti csúsztatás elbizonytalaníthatja az olvasót és hallgatót, ezáltal valószínűleg a mű hitelessége szenvedne csorbát, ami pedig igazán fontos tényező volt a középkori szerzők és hallgatóság számára egyaránt. Ezért az *Ami et Amile* geszta-ének szerzője a király személyét hűen ábrázolja, többször is kiemeli, hogy „li fiuls Pepin”⁸-ról van szó. Arról a Nagy Károlyról, akinek a személye ebben az elbeszélésben is, akárcsak a *Chanson de Roland*-ban, vagy a *Jehan de Lanson*-ban, bölcs, magasztos, hű keresztényként és kiváló harcosként jelenik meg. Személyisége nemcsak a csaták és a lázadó bárók leverése során mutat megfontoltságot és határozottságot, de erkölcsi kérdésekben is bölcsessége kerekedik felül indulatán: ezzel kivívva mind környezetének, mind a történet hallgatóságának szimpátiáját.

Párizs, ahová még az ellenség is eljön: „En lor chemin sont maintenant entré, Jusqu'a Paris ne se sont arresté”⁹, a bonyodalom kiindulópontja, ahol Hardé

⁴ Kis Pipin fia, Nagy Károly ritkán tartózkodik Párizsban, birodalma székhelyéül Rómát választja, illetve szívesen tölti az idejét Aix-la-Chapelle-ben (Aachen) is.

⁵ *Ami et Amile*. 1. (1. laisse)

⁶ *Ami et Amile*. 7. (12. laisse)

⁷ *Ami et Amile*. 30. (52. laisse)

⁸ *Ami et Amile*. 45. (73. laisse)

⁹ *Ami et Amile* 11. (19. laisse)

hazug módon a két barát, Ami és Amile halálhírért kelti. Miután a két gróf mégis épségben visszatér a Gombaut elleni csatából, Hardé azzal próbálja ellensúlyozni tettét, hogy felajánlja unokahúga, Lubias kezét az egyik barátnak. Ezzel tovább bonyolítja a helyzetet, a nő szereplőt a történet aktív cselekvőjévé avatva. A nő hagyományos feladatai háttérbe szorulnak, a nő szerepe itt nem a lovag ellátására, kiszolgálására, gyógyítására koncentrálódik, sokkal inkább egyrészt a rosszindulat, az irigység, másrészt a mindent elsöprő szerelem kerül előtérbe. Innét, ebből a zárt térből indulnak a folyamatosan táguló terek felé a hősök:

De la ville issent par la porte ferree,
Passent les terres et les amples treentes,
Desci a Blaivies n'i ont resnes tyrees.¹⁰

Párizs mellett gyakran említett hely Blaye (*Blaivies*) városa.¹¹ Blaye Ami otthona, ahol felesége Lubias és fia él, a lovag ide tér vissza hosszú kalandozásai után. Akárcsak Párizsban, Blaye-ben is próbatételek várnak a lovagokra Lubias személyében, akinek Hardéhoz hasonló a szerepe. Lubias a női rossz természet megszemélyesítője, aki állandóan ártani próbál a két barátnak, azt remélve, hogy kettejük közé állva megtörheti barátságukat.

Összegezve, a két szintér párhuzamot alkot, mindkét helyen hasonló motívumokkal találkozhatunk: a rosszakaró jelenléte, szívélyes fogadtatás (72. *laisse*), amit gyakran lakoma követ a király vagy bárók és lovagok társaságában (63. *laisse*). Majd pihenésre kerül sor, az út fáradalmai vagy a harcok kipihenésére. A pihenés rítusa során pedig mindig felbukkan egy női szereplő, aki megzavarja a hősök nyugalma. Láthatjuk, hogy a középkori regény alapmotívumai ebben a műben is világosan megjelennek, alátámasztva ezzel azt a feltevést, hogy műfajok határán elhelyezkedő szövegről van szó.

A két város között a legfontosabb helyet a „rét” foglalja el. A két barát először egy virágos réten találkozik – mely barátságuk harmóniáját, az örömet szimbolizálja – ahol egymás iránti hűséget és örök barátságot fogadnak.

Or sont li conte enmi le pré assiz.¹²
Or sont li conte andui assiz sor l'erbe,
Il s'entr'afient compaignie nouvelle.¹³

Később szintén egy réten találkoznak, de ez alkalommal már a fenyegetés jellemzi a két barát közötti hangulatot; aggodalom hatja át a történet ezen szálát. A környezet leírása ezúttal is negatív dolgok eljöveteletét sejteti:

¹⁰ *Ami et Amile*. 16. (28. *laisse*)

¹¹ Blaye város nevével találkozhatunk a *Jourdain de Blaye* című *chanson de geste*-ben, melyet az *Ami et Amile* történettel a „Petite geste de Blaye” ciklusba szoktak sorolni.

¹² *Ami et Amile*. 7. (12. *laisse*)

¹³ *Ami et Amile*. 7. (13. *laisse*)

Or fu Amiles enmi le pré couchié,
 [...]
 De l'autre part ot un gaste monstier,
 Tuit sont li mur gasté et pesoié
 Et les tors fraintez et il maubre brisié.¹⁴

A jelzők mellett, melyek emelkedett vagy éppen szomorú hangulatot keltenek, a szerző egy ősi kelta motívumhoz folyamodva teszi még izgalmasabbá a leírást: a víz motívumával tágítja a teret. Ez a választóelemként funkcionáló motívum az elinduláskor első akadályként, illetve a végcél előtt az út megtörésére szolgál. Hol egy névtelen folyóval, hol a Szajnával (*Sainne*) találja magát szemben a szereplő. A vízen való átkelés kisebb próbatétel a lovag számára, mely azonban más középkori művekkel ellentétben *Ami et Amile* történetében egyszer sem fenyeget veszéllyel.¹⁵ Mint más történetekben, itt is a víz választ el két világot.

A rét, amely egyszersmind a boldog találkozás és a szomorú elválás színtere, kettős szerepet betöltve épül be a mű struktúrájába. Zárt világot alkot, titkos helyet jelöl, ahová csak ketten mennek el, hogy egymás társaságából erőt gyűjtsenek és pihenjenek. Nincsenek falai, mégis tökéletesen elzárt világ, ahonnét a lovagok külön-külön indulnak útra, hogy aztán egyedül nézzenek szembe a kalandokkal, az élet nehézségeivel. Saját, zárt világukon kívül terül el a külvilág, mely számos próba elé állítja a két barátot. A határvonal átlépésével hagyományos világba csöppennek, ahol királyi szolgálat, párviadal, zarándoklat vár rájuk. Mindezek teljesítése közben azonban soha nem feledkeznek meg egymásról, aggódva és szeretettel gondolnak egymásra, de szívükben a testvéri szeretet mellett helyet kap a szerelem, az apai szeretet és a tisztelet is. A külvilágban tett utazások, melyek során egymásért küzdenek, elengedhetetlen feltételei a bonyodalomnak. A külvilág sorakoztatja fel azokat az akadályokat és próbatételeket, melyek leküzdése által egyre közelebb kerülnek a szentséghez. Nem véletlen tehát az sem, hogy az énekmondó ebben a „más” világban helyezi el a főhősök számára szintén erőpróbát jelentő női szereplőket, akik aktív, mozgató elemei az *Ami et Amile* történetnek. Ez a világ a valóságos és hagyományos életmomentumok hálóját tárja elénk, a Jó és a Rossz folyamatos harcának, a szerelem próbatételeinek bemutatásával. A két hős két világ között ingázik, hogy mindkét helyen teljesítse kötelezettségeit, egyre közelebb és közelebb kerülve így az üdvözüléshez.

Várakozás-kivonulás¹⁶ ellentétviszonyát fedezhetjük itt fel. Az innenső oldalon várakozunk, majd kivonulunk a túlsó oldalra, a külvilágba, mely veszélyforrásokkal teli utakkal van átszőve. A szereplők állandó mozgása horizontális

¹⁴ *Ami et Amile*. 31. (laisse 53)

¹⁵ Chrétien de Troyes több ízben is alkalmazta ezt a motívumot. Műveiben a vízen túli világ mindig nagy veszélyt tartogat és megtörténhet az is, hogy nem tér vissza onnét a lovag. Egyik jól ismert példa: a Veszélyes Gázló (*Gué Périlleux*) a *Conte du Graal*-ból.

¹⁶ Faragó, K. 2001. *Térirányok, távolságok*. Újvidék: Forum Könyvkiadó.

és vertikális szakaszra bontható. A cselekmények elhelyezése horizontális síkon történik meg. A szereplők utazásaik során járják be ezt a horizontális síkot, melybe minden földrajzi távolság és térelem beletartozik. Itt szükséges megjegyezni, hogy csak a két főhős, Ami és Amile távolodik és közeledik. A többi szereplő, néhány, rövid eltávolodáson kívül ugyanazon a helyen tartózkodik. A két barát kapcsolatát távolság és közelség jellemzi. Ezzel szemben a horizontális síkot átmetsző vertikális tengely mentén követhetjük a szereplők lelkiállapotában bekövetkező „lent” és „fent” mozgást, legyen szó örömről, bánatról, elégedettségről vagy fájdalomról. A „kint”-hez éppúgy kapcsolódhat a „lent”, mint a „fent”, illetve a „bent”-hez is járulhat pozitív vagy negatív lelkiállapot. Ez az úgynevezett szellemi tér, mely igen fontos szerepet kap ebben a műben. A szellemi és a valóságos terek találkozása metszetet hoz létre. Megfigyelhető, hogy Ami és társa Amile háromszor találkoznak a réten. Ezek mindig bensőséges, meghitt találkozások és csak egy alkalommal szomorú a két hős, akkor, amikor szembe kell nézniük mások kétszínűségével és saját hibáikkal. A kezdeti öröm és boldogság után, bármerre is vigyen a két barát útja, a találkozásokat kivéve a zord külvilággal kell megküzdeniük, így útjaik nagy részét a „lent” állapota uralja. Felhőtlenül boldogok csak akkor lehetnek, amikor egymás társaságára találnak. Fontos megemlíteni, hogy bár a két főhős élettörténete látszólag szorosan összefügg, mégis meglepő módon a szerző a történet legkönyörtelenebb szakaszában magára hagyja Amit, aki nagy kínokat él át az őt sújtó lepra miatt. Az olvasó nem érti, hogy Amile miért nem indul útnak és siet barátja segítségére. Ezideig kapcsolatuk nagyon szoros volt, a nagy távolságok ellenére, akárcsak az ikrek, megéreztek, ha a másinak szüksége volt támogatásra, vigaszra, segítségre. Ezt a szoros lelki összetartozást jelképezi Ami álma is, mely arra figyelmezteti, hogy Amile veszélyben van.

A térformákhoz visszatérve két igen eltérő világ jelenik meg az *Ami et Amile* geszta-énekekben: egyfelől a hétköznapi, hagyományos tér, melyet a városok képviselnek, másfelől a fantasztikus-misztikus színtér, amely jöllehet természeti formát ölt, mégis egy „másvilágot” tár elénk. A városi tér képviseli a történet megvalósítás oldalát, míg a természet harmóniájával párhuzamban a misztikus tér a tervek és elképzelések központja. Az események sorozata két külön világgá avatja ezt a látszólag két valóságos és mindennapi térformát.

Ezt a két tértípust közelebről megvizsgálva megállapíthatjuk, hogy a városi tér lesz az úgynevezett *locus inamoenus*, ahol kellemetlen dolgok és bonyodalmak várnak a főhősökre, ahol újabb és újabb próbatételekkel kerülnek szembe. A rétre, a „másvilágba” (*Autre Monde*) kizárólag csak a beavatottak léphetnek be, illetve, ha valaki olyan próbál szerencsét ezen a helyen, aki nem beavatott, az nagy valószínűséggel nem jár szerencsével. Gondoljunk csak Hardéra, aki egy réten küzd meg Amival, és meghal a harc során. Az *Ami et Amile* történetben a rét *locus amoenus*ként jelenik meg. Minden adott, ami egy kellemes helyhez szükséges; a rét közelében a források éppúgy megjelennek, mint a virágok, avagy a madarak.

Reprinst sa voie, si se prent a esrer
 Vint a une aigue; quant fu outre passéz,
 Oste la selle, li chevax est witréz,
 Puis la ra mise, si est tost remontéz.
 Ainz que il fust demie lieue aléz
 Devant lui garde, si a veü uns prés,
 Touz fu floris si comme el mois d'esté.¹⁷

A *locus amoenus* vitathatatlan ismertetőjegyei azonban nemcsak ebben a műben jelennek meg, hiszen már az antik irodalmi alkotásoknak is elengedhetetlen tartozékai voltak. Vergilius előszeretettel használta a „kellemes helyet”, mint retorikai eszközt: számos művében, a narráció részét képezte a tér. Éppúgy találhatunk leírásokat bukolikus pásztorlírájában, mint *Aeneis* című eposzában.

Aeneás ezalatt megpillant egy különálló,
 dús, zizegő-lombú ligetet, kanyarában a völgynek:
 itt, e szelíd tájon zúg át habjával a Léthé.
 Népek, nemzetek ezreitől hemzseg fővenyágja;
 mint a mezőn forró nyárban röpködnek a méhek,
 mindenféle virágra, fehér liliomra leszállván [...] ¹⁸

Chrétien regényeitől eltérően, ahol az artúri környezet miatt szinte eltűnik a valós földrajzi tér, az *Ami et Amile* történetben, akárcsak Vergilius eposzában a tér nem válik teljes egészében varázslatossá, itt nincsenek üveghidak, csodás források vagy ágyak. Inkább természetesnek, idillinek tűnik ez a környezet, bár térpoétikai szempontból nemcsak a térformát kell megvizsgálnunk, hanem a szereplői magatartásokat is, melyek szintén hozzájárulnak az egyes színhelyek szimbolikájához. Így például, említést kell tenni az itt történő fogadtatásról, a hősök által elfoglalt pozícióról, lovaik helyzetéről és természetesen a beszélgetés aktusáról.

A fogadtatás, a találkozás légköre mindig örömteli, ezekben a pillanatokban a hősök legyőzik fáradtságukat, elfelejtik bánatukat, s csak az egymás iránti tisztelet és szeretet uralja ezeket a meghitt, harmonikus perceket. Úgy vélem, hogy a szerző által használt jelzők és határozók, mind-mind azt a tényt támasztják alá, miszerint ez a boldogság, az igazi barátság helye. A *tendresse*, a *fougue*, a *joie* érzése hatja át ezeket a találkozásokat, még akkor is, amikor a háttérben már szomorú események készülődnek.

A hősök, mielőtt beszélgetésbe fognának, helyet foglalnak a réten. Különös, hogy soha nem figyelő pozícióban találjuk őket. Ülő, vagy fekvő helyzetben vannak, mely egyértelműen azt jelzi, hogy biztonságban érzik magukat, ezen a helyen nem tartanak ellenségtől. Már-már zavaróan nyugodt a légkör körülöttük.

¹⁷ *Ami et Amile*, 6. (11. laisse)

¹⁸ Vergilius összes művei. 1973. Budapest: Magyar Helikon. VI. ének, 703–708.

A hangulat fokozásához járul hozzá az a magatartás, melyet lovaikkal szemben tanúsítanak. Topikus elemmé válik a műben a lovak kószálása, leszerszámozása, vagy éppen maguk mellé való kikötése, mely tények arra engednek következtetni, hogy történni fog valami.

Li cuens Amiles enmi le pré se jut,
Devant lui ot son aufferrant quernu,
Ses bonnes armes et son pezant escu,
Son brant d'acier nouvel et esmolu.¹⁹

Hogy a hallgatóság figyelmét még inkább a történetre koncentrálja, a szerző ilyen, és ehhez hasonló magatartásformákat alkalmaz. Kiderül, hogy a helyek kiválasztása mellett, a helyszíneken tanúsított magatartás szintén fontos információként szolgálhat a történet alakulását illetően. Információként a korabeli hallgató és a modern olvasó számára egyaránt, bár az, hogy a rejtett üzenet tulajdonképpen mennyire szól „csak” a beavatottnak, azt ezúttal maradjon rejtély.

Mindez azonban rámutat arra, hogy az *Ami et Amile* szerzője a leírások, az utalások, a retorika igazi mestere volt. A helyek kiválasztásával nemcsak a mű ritmusát adta meg, de szembeállította a városok falakkal és épületekkel körülzárt világát, ahova ugyanakkor bárki beléphet, a folyópart, rét nyílt világával, ahová azonban nem mindenki léphet be. Ezzel a paradox megoldással avatja ezt az egyszerű helyszínt a hősök útjának legfontosabb állomásává. Ami másnak csak egy hely a nagyvilágban, az nekik magát a mindenséget jelenti. Hangsúlyozni kívánom azonban azt, hogy az *Ami et Amile* szerzője eltér az udvari költészet azon általános érvényű szemléletétől, mely szerint a fallal körülzárt tér – leggyakrabban egy kert vagy egy kastély belső udvara – *locus amoenus*ként jelenik meg és épp hogy a beavatottak, az udvari eszmék követői számára nyitott. Ezzel szemben, a beavatatlanok, vagy az udvari életre nem méltók számára csak a nyílt tér az elérhető. Mindezek alapján érdemes lenne megvizsgálni néhány XIII. századi geszta-éneket, hogy milyen szerepet töltenek is be az egyes kiválasztott helyszínek.

¹⁹ *Ami et Amile*. 31. (54. laisse)